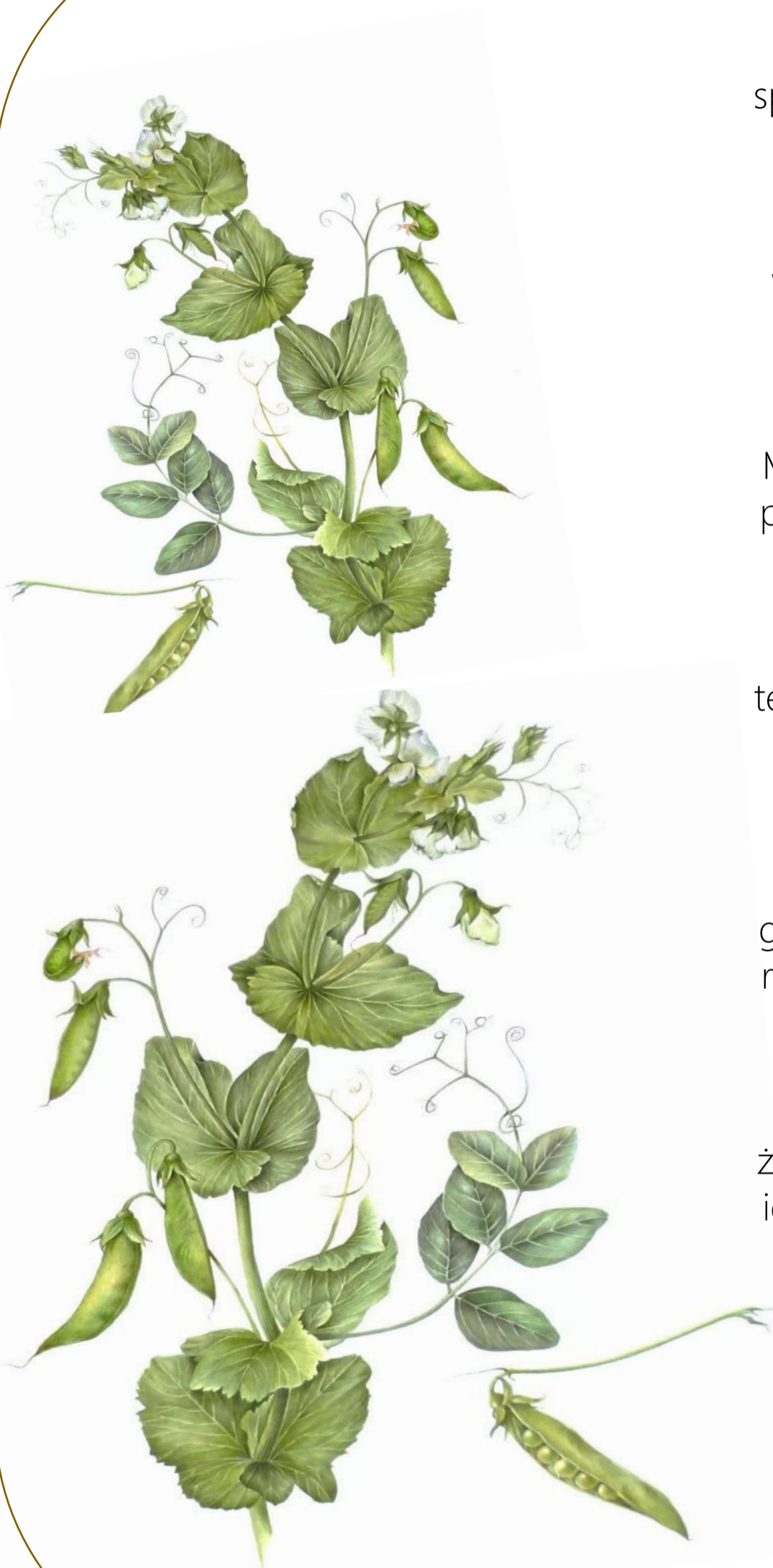


„Fasolowy Most”



„Fasolowy Most” to koncepcja ogrodu społecznego, którego ideą jest łączenie – ludzi, pokoleń, doświadczeń i pasji.

To miejsce spotkań miłośników permakultury, przestrzeń do nauki i wymiany wiedzy, a jednocześnie ogród rodzinny, z którego mogą korzystać okoliczni mieszkańcy.

Most w nazwie symbolizuje więź między pokoleniami, tradycją a nowoczesnością, a także między człowiekiem a naturą.

Projekt zakłada stworzenie przestrzeni terapeutycznej, wykorzystującej elementy hortiterapii – ogród ma sprzyjać odpoczynkowi, wspierać zdrowie psychiczne i fizyczne oraz budować poczucie wspólnoty. Ma być miejscem, gdzie praca z roślinami staje się źródłem radości, a także szansą do pokazania jak ważna jest wspólna troska o ziemię.

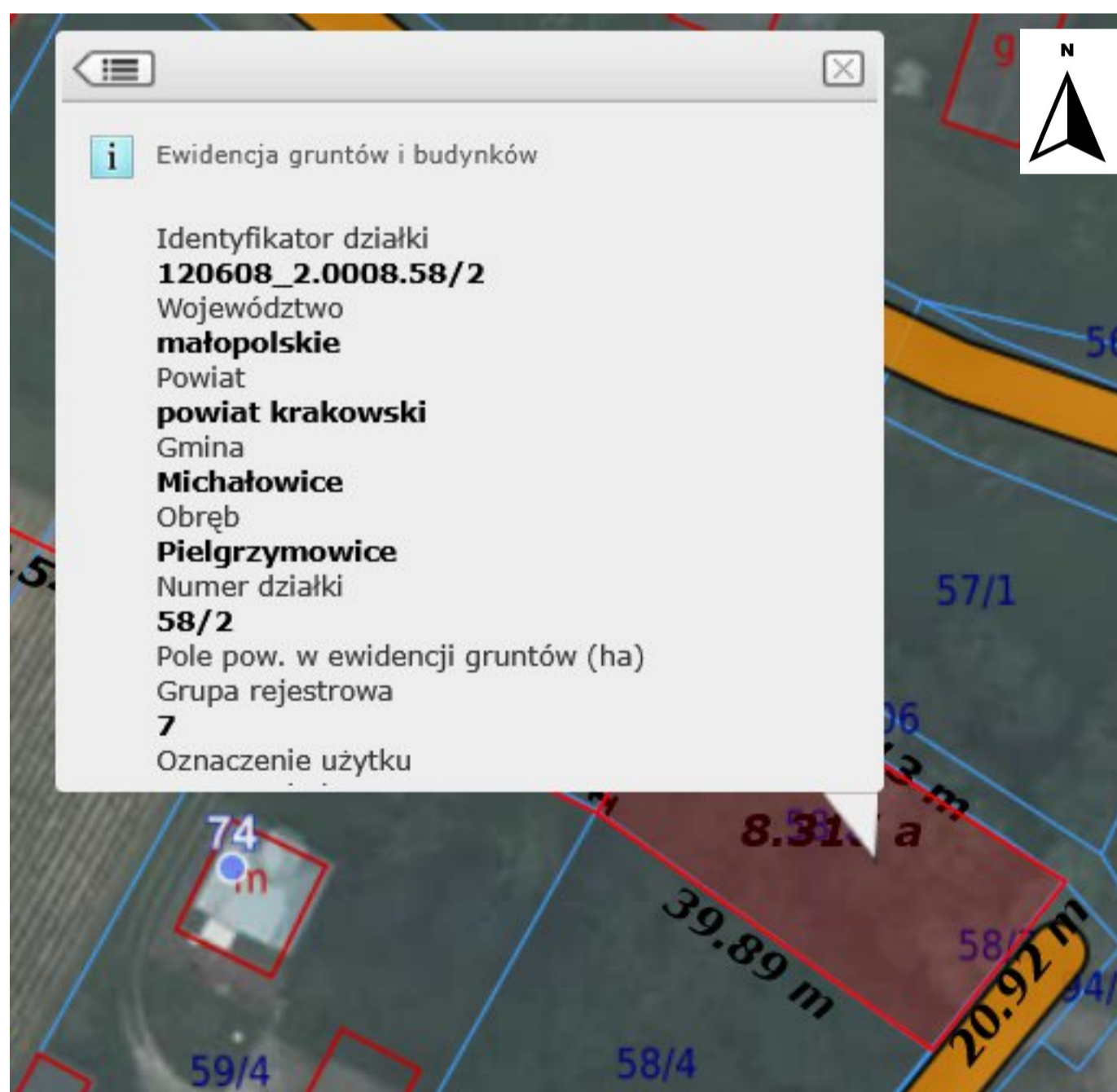
„Fasolowy Most” to nie tylko ogród – to żywy organizm, w którym rośliny, ludzie i idee współistnieją w duchu wzajemnego szacunku i współpracy.

To przestrzeń, która ma inspirować, uczyć i łączyć, pokazując, że nawet niewielki fragment ziemi może stać się mostem prowadzącym ku lepszemu, bardziej zrównoważonemu światu.

„Fasolowy Most”

Informacje ogólne o działce:

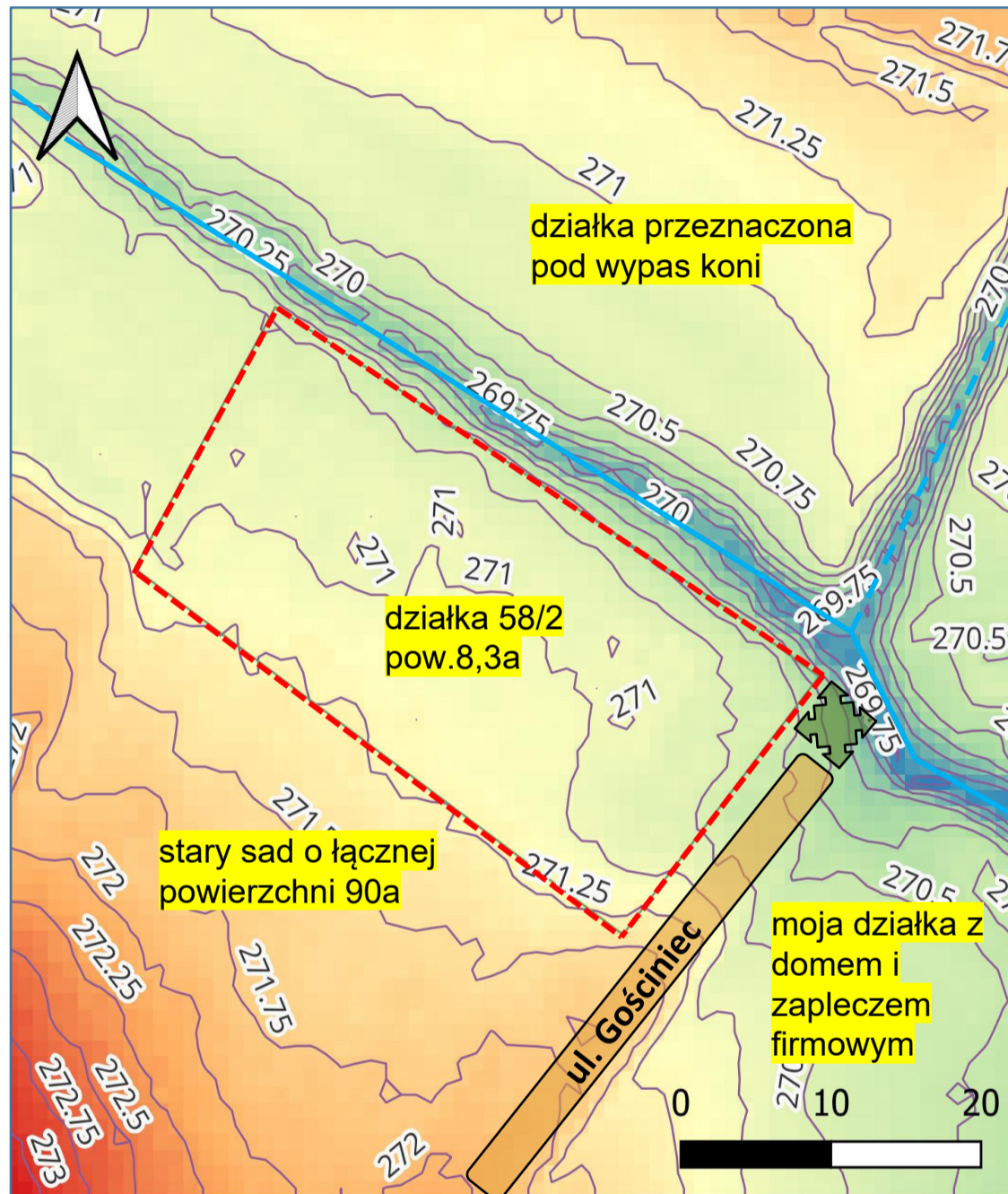
Działka o nr **58/2** położona jest we wsi **Pielgrzymowice**, w **gminie Michałowice** pod Krakowem. Działka znajduje się na zakończeniu biegnącej w dół, ślepej drogi szutrowej. **Zajmuje powierzchnię ok 8.3a**. Od północnego-wschodu graniczy z niewielkim strumykiem „Przędzą”, od południowego-zachodu natomiast znajduje się stary, opuszczony sad (pozostałe działki nr 58). Na działce nr 57/1, czyli tuż za strumykiem znajduje się łąka do wypasu koni. Działka na wprost 94/8 została w 2021 przez nas zakupiona i od tamtego czasu mam możliwość obserwacji okolicy, warunków pogodowych, zwierząt oraz rosnącej tam roślinności. Niestety nie wiem, kto jest właścicielem omawianej działki i nie mam możliwości przeprowadzenia wywiadu, jednak w ostatnich latach nie zaobserwowałam podtopień, zastoisk wodnych, a ew. nadmiar spływa w stronę „rzeczki” (teren działki delikatnie opada z południowego-zachodu w stronę północnego-wschodu).



Źródło: geoportal krajowy

„Fasolowy Most”

Mapa bazowa:



LEGENDA:

granica działki 58/2

—————
ciek wodny „Prężna”

rów melioracyjny

✱
b. duża, rozgałęziona, stara wierzba
(niestety co roku wyłamuje się jakiś
konar)

—————
Droga:
ul. Gościniec
(droga
szutrowa)

SKALA: 1:500

Źródło mapy z warstwicami: QGIS

„Fasolowy Most”

Zdjęcia okolicy:



Widok od strony potoku na ul. Gościńiec i stary sad



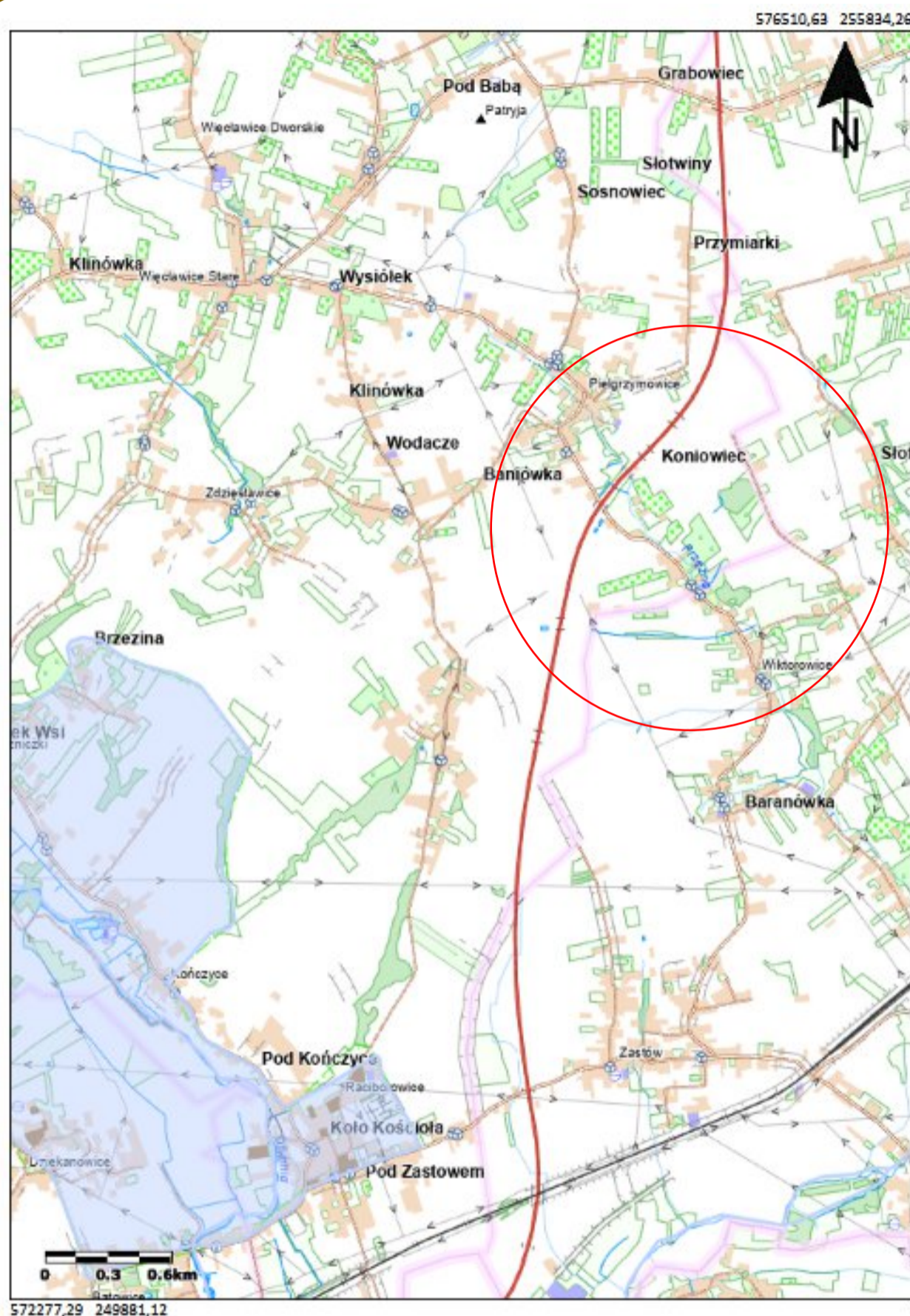
Potok Przężna

*źródła podają różne nazwy tego ciek wodnego raz jako strumyk, innym razem potok.



Widok z omawianej działki na ul. Gościńiec

„Fasolowy Most”



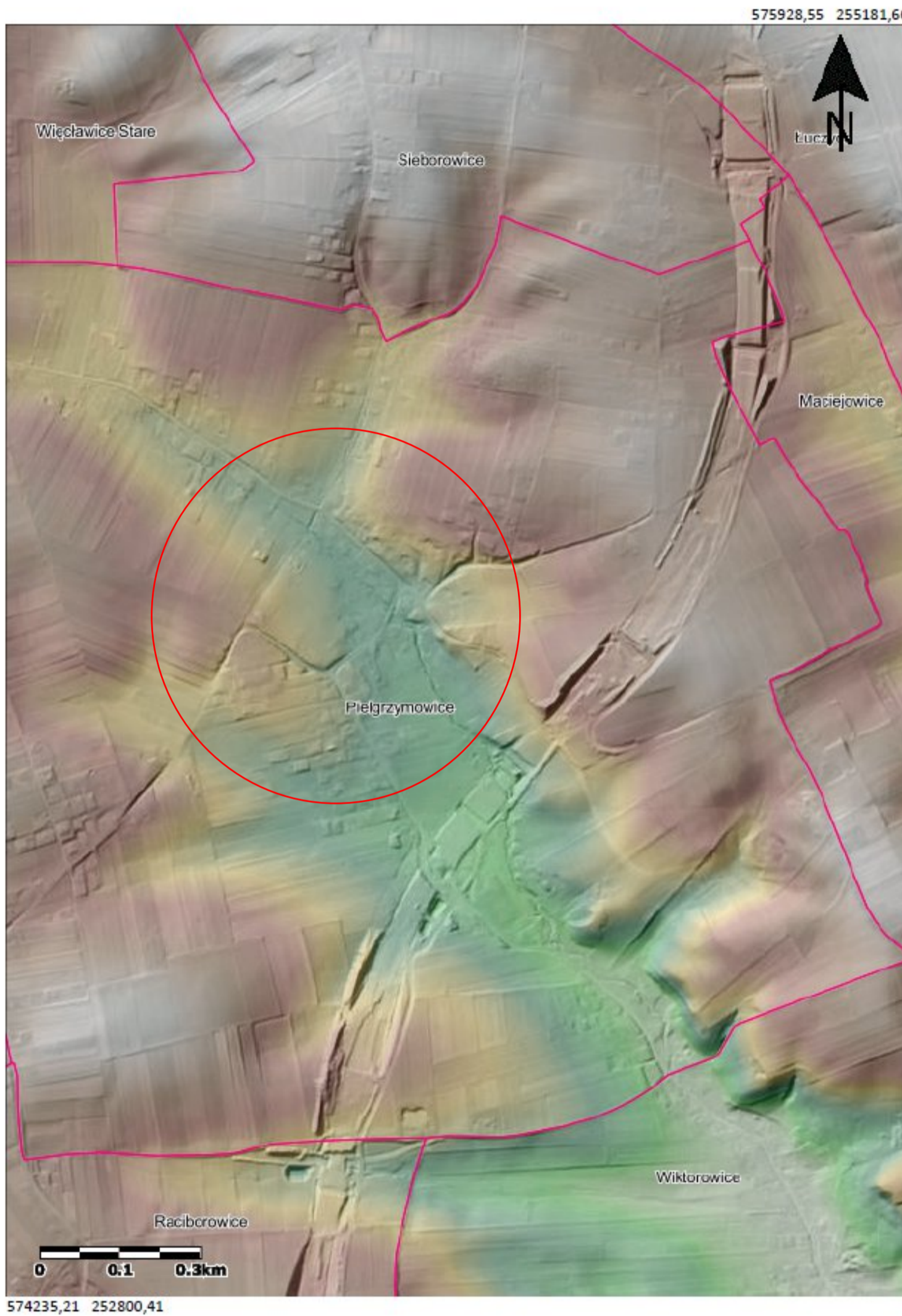
SKALA: 1:500

Geoportal: Wstępna ocena ryzyka powodziowego.

Niestety nie ma możliwości potraktowania strumyka jako przestrzeni terapeutycznej (przestrzeń należy do Wód Polskich, strumyk jest bardzo płytki, niesłyszalny, zarośnięty). Podobnie jak stary sad stanowi natomiast bardzo cenną krawędź - zachodzi tu bardzo duża wymiana energii i różnorodność. Stanowi cenne siedlisko dla wielu gatunków roślin i zwierząt, a także zwiększa produktywność ekosystemu.

Na mapie widać ciek wodny o nazwie Przędna (czerwony okrąg). Dane z mapy nie wskazują jednak na ryzyko powodzi w tym rejonie. Jak do tej pory nie zaobserwowałam wylewów nawet podczas silnej ulewy (max szer. ciek do 1 metr i głębokość na tym odcinku ok 30 -50cm max). Jednak ze względu na bezpieczeństwo dzieci, a także fakt wypasu dwóch koni po drugiej stronie Przędnej oraz drogę w dalszym planie przewidziano zieloną barierę roślinną z niewielkim kontrolowanym przejściem np. zamykana bramka (celem ew. dodatkowego poboru wody do 5m³).

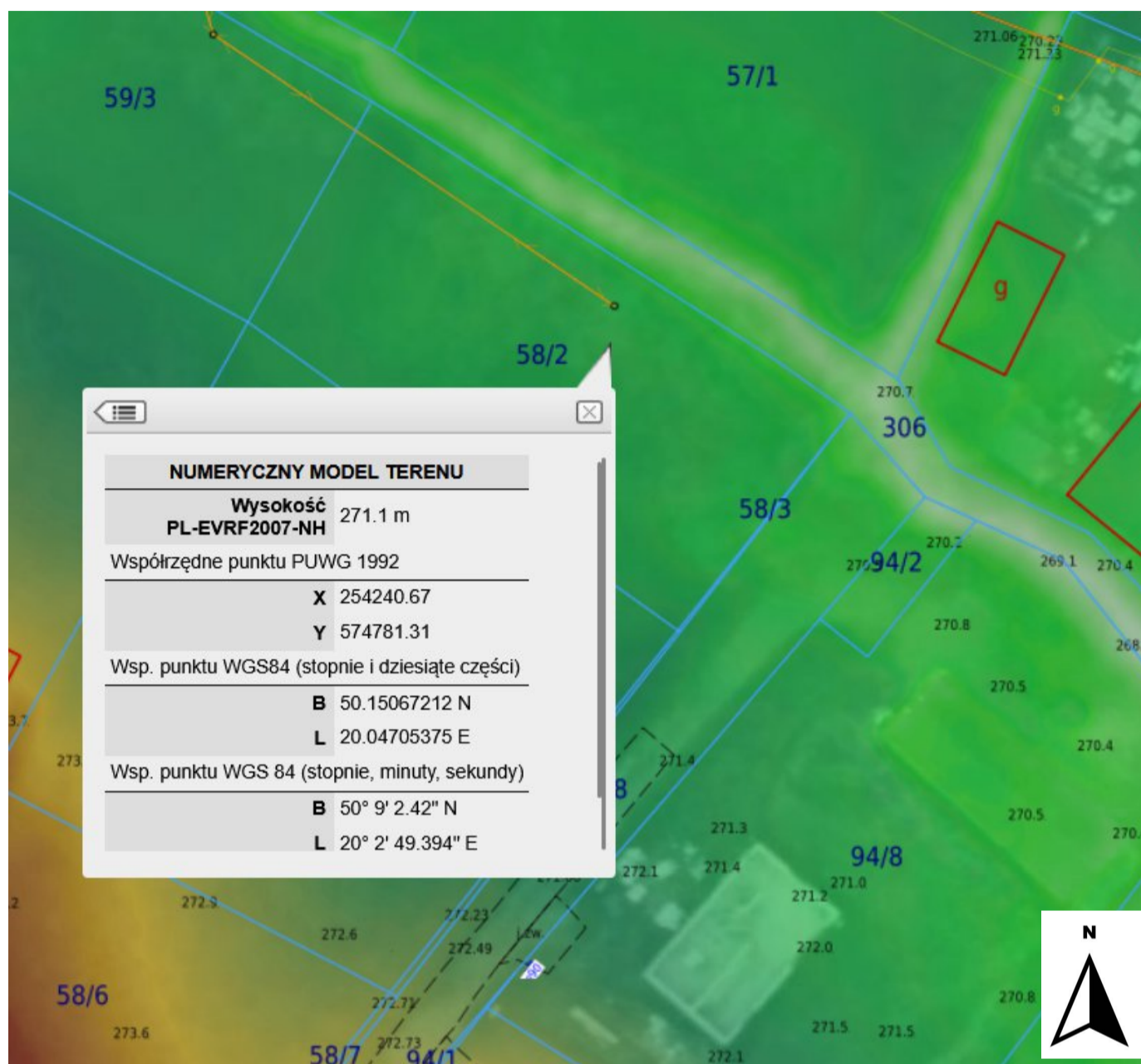
„Fasolowy Most”



SKALA: 1:10000

Geoportal: Rzeźba terenu. Cieniowanie oraz hipsometria.

„Fasolowy Most”



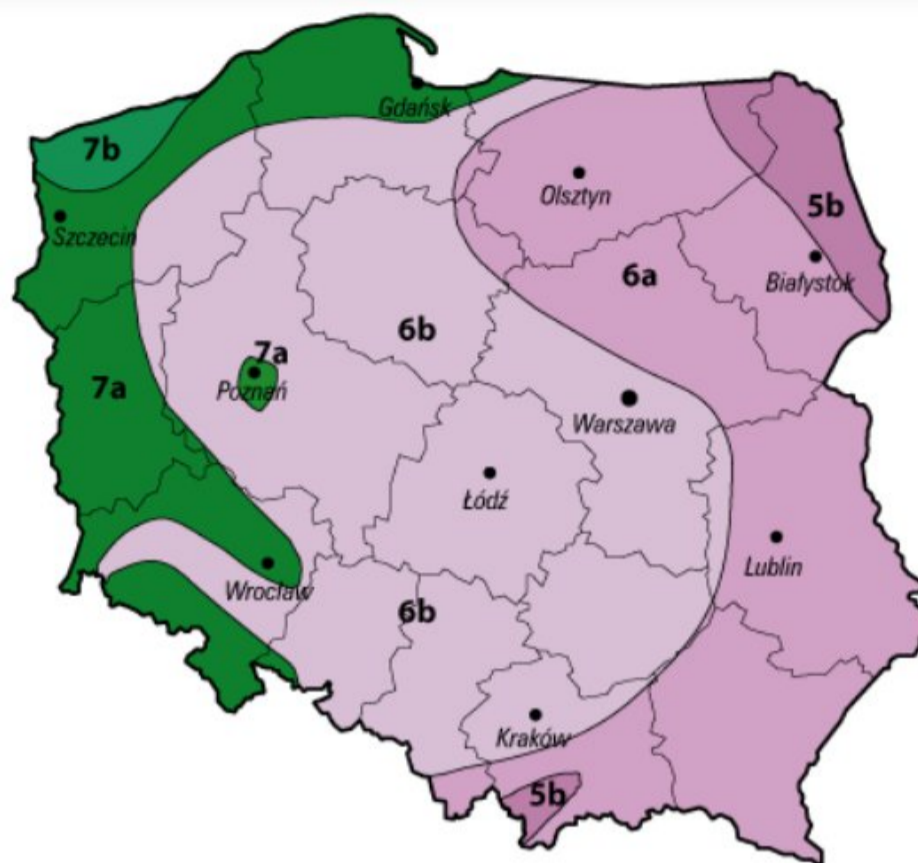
Źródło: geoportal krajowy

Teren znajduje się na wysokości +/- 271 m n. p. m. co oznacza teren nizinny (niziny wyższe), jednak jeśli chodzi o typ terenu (region geograficzny) to jest to Wyżyna Miechowska. Działka opada delikatnie z kierunku południowego-zachodniego w stronę północnego-wschodu (różnica ok. 1,5 m na długości działki). Najniższy punkt znajduje się w pobliżu cieku wodnego.

Warunki klimatyczne:

Działka znajduje się w klimacie umiarkowanym wilgotnym, wg klasyfikacji klimatów Köppena-Geigera jest to klimat Dfb - **klimat wilgotny, kontynentalny** z łagodnym latem i całorocznymi opadami. Strefa mroźności: 6b. Najwyższe średnie temperatury przypadają na miesiąc lipiec i wynoszą ok 24 stopnie, a najniższe w styczniu i wynoszą ok -4. Największe opady przypadają także na miesiąc lipiec.

„Fasolowy Most”



		STREFA				
		5b	6a	6b	7a	7b
Minimalna temperatura (w °C)	od	-23,3	-20,6	-17,8	-15,0	-12,2
	do	-26,1	-23,3	-20,6	-17,8	-15,0

Strefy mrozoodporności w Polsce wg klasyfikacji USDA (United States Department of Agriculture)

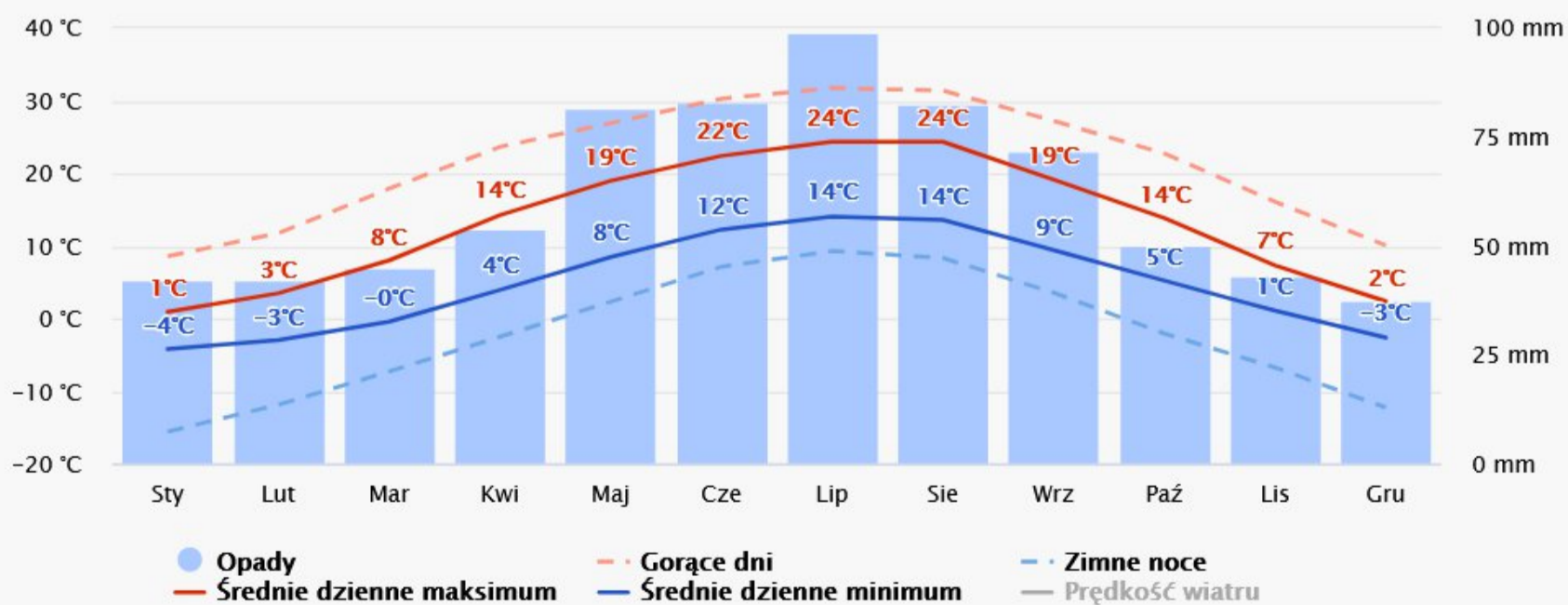
Średnie temperatury i opady

Pielgrzymowice

50.15°N, 20.05°E (273 m n.p.m.).

Model: ERA5T.

meteoblue®



Źródło: meteoblue

„Fasolowy Most”

Gleba:

Rodzaj gleby określono na podstawie tzw. testu słoikowego. Działkę podzielono na kilka sektorów, z których pobrano łącznie 9 próbek. Próbki następnie zalano wodą i energicznie wstrząśnięto słoikiem. Po upływie 24 h w słoiku uformowały się wyraźne warstwy. Na dnie osiadł piasek, nad nim cieńsza warstwa łu, a najwyżej - warstwa gliny. Woda pozostała, lekko męta, co wskazywało na obecność substancji organicznych. Proporcje poszczególnych warstw sugerowały, że **gleba ma charakter gliniasto - piaszczysty**. Dodatkowo obecność bardzo dużej ilości Pokrzywy zwyczajnej *Urtica dioica* L. sugeruje, że gleba jest dość próchniczna, bogata w składniki pokarmowe takie jak azot.

Stan obecny, fauna i flora:

Obecnie działka nie jest w żaden sposób zagospodarowana. Najbliższe media znajdują się już w pobliżu kilkunastu metrów. Na działce nie znajdują się żadne drzewa, które wymagałyby inwentaryzacji dendrologicznej. Dwa lata temu działka została oczyszczona z myślą o dodatkowym miejscu dla wypasu koni, jednak z pomysłu zrezygnowano i dziś widać już postępującą sukcesję. Zaobserwowałam m.in. niewielkie samosiejki Robinii akacyjowej *Robinia pseudoacacia* L., która rośnie w dużej ilości poza granicami opracowania, co zapewne zaopatruje działkę we wspomniany już azot.



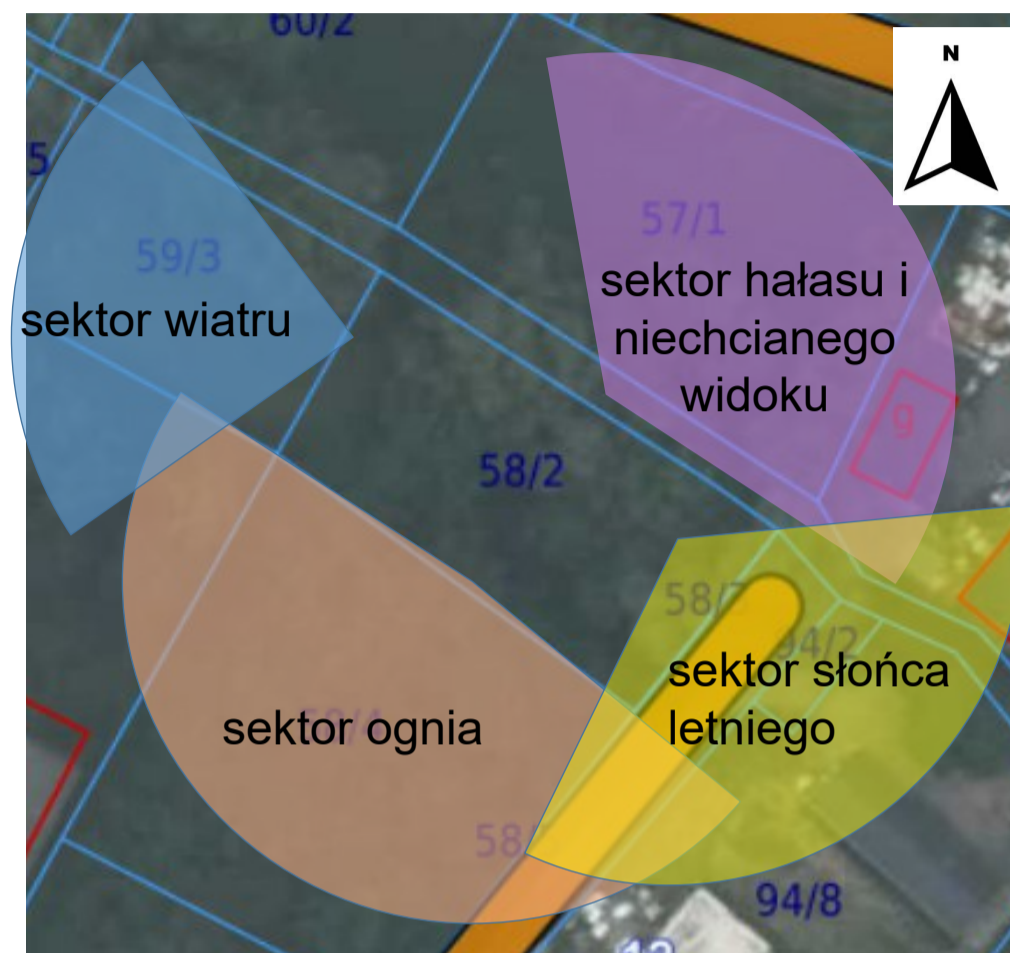
Jeśli chodzi o faunę zaobserwowałam następujące gatunki:

- Wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*)
- Bażant zwyczajny (*Phasianus colchicus*)
- Sarna europejska (*Capreolus capreolus*)
- Jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*)
- Żaby oraz ropuchy - miałam problem z określeniem gatunków, podejrzewam Grzebiuszkę ziemną (*Pelobates fuscus*) oraz Żabę wodną (*Pelophylax esculentus*)

Ponadto, na terenie działki występuje wiele gatunków ptaków i owadów. Wśród ptaków zaobserwowałam m.in. sikory, kosa, oraz sójkę, a wśród owadów – liczne gatunki zapylaczy, takie jak pszczoły miodne, trzmiele, motyle (m.in. rusałka pawik i bielinek kapustnik) oraz chrząszcze.

„Fasolowy Most”

Schematyczna analiza sektorów:



Na podstawie moich obserwacji, głównym zagrożeniem dla tego obszaru jest ryzyko pożaru w okresie gorącego i suchego lata, szczególnie od strony starego, opuszczonego sadu. Dodatkowym czynnikiem zewnętrznym wpływającym negatywnie na działkę jest hałas oraz nieestetyczny widok wynikający z obecności składu budowlanego i pobliskiej drogi. Może to być szczególnie kłopotliwe, jeśli teren ma pełnić również funkcje hortiterapeutyczne. Dominujący wiatr wieje z kierunku północno-zachodniego, co należy uwzględnić przy planowaniu osłon wiatrochronnych i lokalizacji elementów wrażliwych. Działka dobrze nasłoneczniona jest od strony południowej i południowo-wschodniej, co stwarza dogodne warunki do uprawy roślin światłolubnych oraz ew. wykorzystania pasywnych źródeł energii.

Charakterystyka użytkowników:

Ogród „Fasolowy Most” skierowany jest do szerokiego grona odbiorców – bez ograniczeń wiekowych. **Potencjalnymi użytkownikami są zarówno seniorzy, rodziny z dziećmi, jak i młodzież oraz osoby szukające kontaktu z naturą i lokalną społecznością.** Projekt otwarty jest także na osoby z ograniczeniami fizycznymi i psychicznymi, dzięki czemu przestrzeń może pełnić funkcje integracyjne i terapeutyczne.

„Fasolowy Most”

Cel projektu:

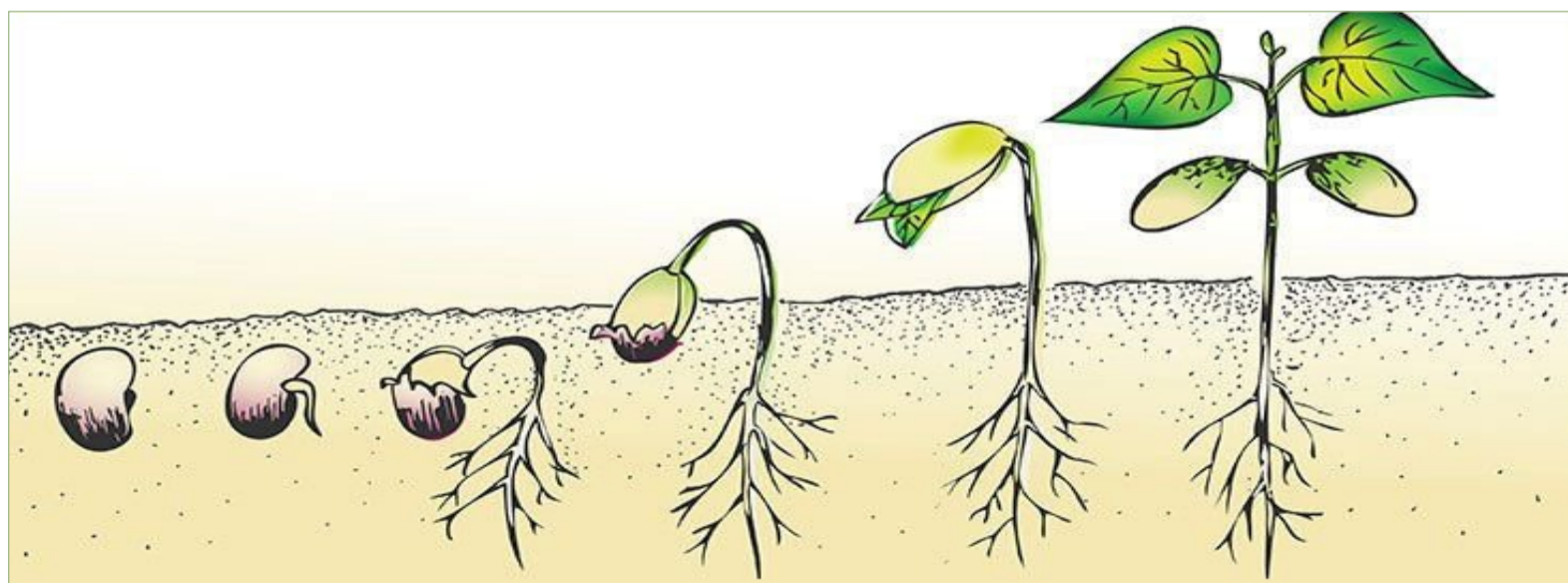
Głównym celem jest stworzenie ogrodu społecznego opartego na zasadach permakultury – miejsca, które nie tylko dostarcza plonów, ale również integruje, edukuje i wspiera zdrowie oraz dobrostan uczestników. Ma to być przestrzeń współpracy, dzielenia się wiedzą, wzmacniania relacji międzyludzkich oraz budowania trwałej więzi z przyrodą.

Ograniczenia:

Do głównych ograniczeń należy powierzchnia terenu, która może nie pozwolić na pełne rozwinięcie wszystkich planowanych funkcji w jednym etapie. Istotnym wyzwaniem są również ograniczone zasoby finansowe – projekt zakłada niski budżet początkowy, co wymaga kreatywnego podejścia, wykorzystania materiałów z odzysku oraz stopniowej realizacji w oparciu o wolontariat i lokalne wsparcie.

Zasoby:

Projekt dysponuje potencjalnym terenem do zagospodarowania – działką, którą można by wykupić lub wydzierżawić na potrzeby ogrodu. Ogromnym atutem jest także lokalna społeczność – zarówno osoby zaangażowane i przekonane do idei permakultury, jak i te, które dopiero mogą odkryć jej wartość poprzez uczestnictwo w życiu ogrodu. Wspólnota ta stanowi kluczowy zasób – zarówno w wymiarze ludzkim, jak i społecznym, mogąc w przyszłości stać się fundamentem trwałego, samowystarczalnego systemu.



„Fasolowy Most”

Proces społeczny i organizacja pracy:

Projekt „Fasolowy Most” ma charakter ogrodu społecznego, realizowanego przez grupę lokalnych mieszkańców. Inicjatorami projektu są miłośnicy permakultury z okolic Pielgrzymowic (5–10 osób), którzy poznali się podczas warsztatów i spotkań edukacyjnych.

Wstępnie zaangażowane osoby to:

1. Projektantka (koordynacja, koncepcja, dokumentacja) - moja osoba - właścicielka firmy Harmonia - projektowanie zieleni.
2. Wykonawca (sprzęt, pomoc techniczna) - mój mąż, właściciel firmy Michał Lis - OGRODNICTWO wraz z sąsiadami i lokalnymi rolnikami.
3. Dwie osoby bezpośrednio zaangażowane w promowanie miejsca oraz ew. pozyskanie sponsorów - pasjonaci permakultury.
4. Dwie osoby reprezentujące społeczność seniorów, doświadczeni ogrodnicy.

Realizacja ma przebiegać etapami, w formie wolontariatu i wspólnych spotkań roboczych. Planowane są:

- konsultacje społeczne np. w świetlicy wiejskiej (prezentacja projektu, ankieta potrzeb mieszkańców)
- podział obowiązków – dyżury przy podlewaniu, opieka nad rabatami, koordynacja wydarzeń
- działania edukacyjne – warsztaty dla dzieci i seniorów (np. sianie, kompostowanie, ogród sensoryczny)



Inspiracje, źródło: pinterest

„Fasolowy Most”

Projekt zakłada utworzenie funduszu wspólnotowego na utrzymanie ogrodu, zasilanego m.in. przez drobne składki mieszkańców, środki pozyskane z działań takich jak sprzedaż wyrobów z gliny powstałych podczas warsztatów lub wianków, kartek okolicznościowych etc, a także wsparcie lokalnych sponsorów. Status prawny działki zostanie ustalony przed rozpoczęciem prac – preferowaną formą jest dzierżawa lub użyczenie gruntu gminnego na cele społeczne. Po rozpisaniu dokładnego biznesplanu w projekt zaangażować można również lokalne organizacje i instytucje:

OSP Więclawice – wsparcie logistyczne i techniczne przy przygotowaniu terenu oraz niewielkich wydarzeniach plenerowych

Koło Gospodyń Wiejskich – organizacja poczęstunków, warsztatów kulinarnych i promowanie idei ogrodu wśród mieszkańców

Szkołę Podstawową w Więclawicach – współpraca przy działaniach edukacyjnych, prowadzenie zajęć przyrodniczych z dziećmi w ogrodzie

Bibliotekę Publiczną w Michałowicach oraz filia w Raciborowicach – promocja ogrodu poprzez wystawy, spotkania tematyczne np. pogawędki o książkach o ogrodnictwie naturalnym

Centrum ogrodnicze Łuccy w Masłomiący lub Nadleśnictwo Miechów (Lasy Państwowe)

- udostępnienie sadzonek drzew i krzewów

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Michałowicach - pomoc w stworzeniu grup wolontariuszy, w tym seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; pomoc w pozyskiwaniu dotacji społecznych i integracyjnych
(uzupełnienie dla aspektu hortiterapii i działań prospołecznych)

Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach - wsparcie promocyjne, organizacja wydarzeń plenerowych i warsztatów artystyczno-przyrodniczych na terenie ogrodu

Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej - współtworzenie ogrodu poprzez wizyty terapeutyczne, zajęcia hortiterapii, wspólne prace pielęgnacyjne

„Fasolowy Most”

Permakultura i hortiterapia

W projekcie świadomie wprowadziłam elementy hortiterapii, ponieważ uważam, że permakultura i hortiterapia pięknie się uzupełniają – obie opierają się na bliskim, uważnym kontakcie z naturą, wspierają dobrostan człowieka oraz promują życie w harmonii z otoczeniem.

Hortiterapia to forma terapii wykorzystująca kontakt z roślinami i przyrodą jako narzędzie wspomagające zdrowie psychiczne i fizyczne. Praca z roślinami w jej ramach opiera się na zaangażowaniu wszystkich zmysłów – dotyku, wzroku, węchu, słuchu, a nawet smaku – co czyni ją wyjątkowo skuteczną i dostępną dla wielu osób. Nawet niewielkie hortiterapeutyczne elementy w ogrodzie – takie jak ogród sensoryczny, rabaty z roślinami o kojących zapachach, strefy relaksu czy miejsca do cichego odpoczynku – mogą znacząco wpłynąć na redukcję stresu, poprawę koncentracji, nastroju oraz ogólnej kondycji psychofizycznej.

Hortiterapia znajduje zastosowanie nie tylko w pracy z osobami z depresją, zaburzeniami lękowymi, autyzmem czy ograniczeniami ruchowymi (np. poruszającymi się na wózku), ale także z seniorami, którzy dzięki ogrodowi mogą pozostać aktywni, zaangażowani i częścią społeczności.



BUDUJMY MOSTY. NIE MURY.

„Fasolowy Most”

Koncepcja

„Fasolowy Most” to ogród powstały w rytmie permakultury, który łączy ludzi, naturę i ogrodnicze doświadczenia.

Jego sercem jest okrągłe palenisko - miejsce szczególne, zapraszające do spotkań i rozmów. Tu można usiąść razem przy ogniu, ogrzać dłonie, wymienić się spostrzeżeniami, podzielić wiedzą lub jak kto woli - ciszą. W kręgu kamieni, pośród zapachu dymu i ziół, rodzą się pomysły, wspomnienia i przyjaźnie. Do tego miejsca zaprowadzi nas łagodnie wijąca się ścieżka - symbol kiełkującej fasoli.



Inspiracje, źródło: pinterest

Na lewo od centralnej części ogrodu znajduje się niewielka wiata piknikowa — zadana przestrzeń, w której w razie niepogody można schronić się z kubkiem herbaty lub poprowadzić warsztaty. Latem wypełnia ją śmiech i rozmowy.

Poniżej znajdują się wysokie grządki dla osób z ograniczoną mobilnością - tak, by ogród był dostępny dla każdego, w szczególności seniorów oraz osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

„Fasolowy Most”



Inspiracje, źródło: pinterest

Wzdłuż ścieżki prowadzącej od wejścia mijamy rabaty sensoryczne oraz rabaty ziołowe - które można smakować, wąchać, dotykać. Swoimi kolorami oraz dzięki wysokiej zawartości olejków eterycznych przyciągają cenne zapylacze.

Tuż obok, po prawej stronie ogrodu mijamy poletko doświadczalne o powierzchni ok 60 -70m², na którym można prowadzić uprawy np. testować odmiany fasoli — jako nawiązanie do nazwy ogrodu.

Na obrzeżach całego założenia rosną rośliny wyższe m.in. żywopłoty z buka, grabu i laurowiśni, tworzące zieloną ramę ogrodu, a także drzewa owocowe i krzewy jagodowe, które karmią zarówno ludzi, jak i ptaki.

Końcową część ogrodu stanowi domek gospodarczy, zbiornik na deszczówkę i sucha toaleta — proste, ale przemyślane rozwiązania wspierające ideę samowystarczalności. Dodatkowo znajdują tu się leżaki pod orzechem i ławeczki, zapraszające do bardziej kameralnych rozmów lub by po prostu być — patrzeć na ruch traw, słuchać ptaków, oddychać. W tej części znajdują się także drzewa, zarówno iglaste chroniące przed zimnymi mrozami, owocowe dające plony oraz wspierające drzewa z rodziny motylkowatych, pod nimi posadzono warstwowo, niższe rośliny tworząc w ten sposób samowystarczalny ogród leśny, np. z leszczynami, porzeczką czarną, pokrzywą i czosnkiem niedźwiedzim.

„Fasolowy Most”

Elementem dopełniającym są terenowe gry/ pomoce naukowe dla dzieci pozwalające w ciekawy sposób przybliżyć najmłodszym świat przyrody.

Ponadto wprowadzono takie elementy małej architektury jak karmnik, domek dla owadów, kompostownik, wermikompostownik, czy gablotę informacyjną gdzie można wywiesić ogłoszenia o nadwyżce plonów czy harmonogram opieki nad ogrodem, regulamin.



Inspiracje, źródło: studio22



Inspiracje, źródło: pinterest

Choć „Fasolowy Most” to miejsce fikcyjne, stworzone na potrzeby ćwiczenia wierzę, że ogrody o podobnym charakterze powinny przybywać jako przestrzenie, w których wznoszą się nie tylko rośliny, ale i lokalne wspólnoty.

„Fasolowy Most”

Masterplan - projekt koncepcyjny ogrodu. Mała architektura:

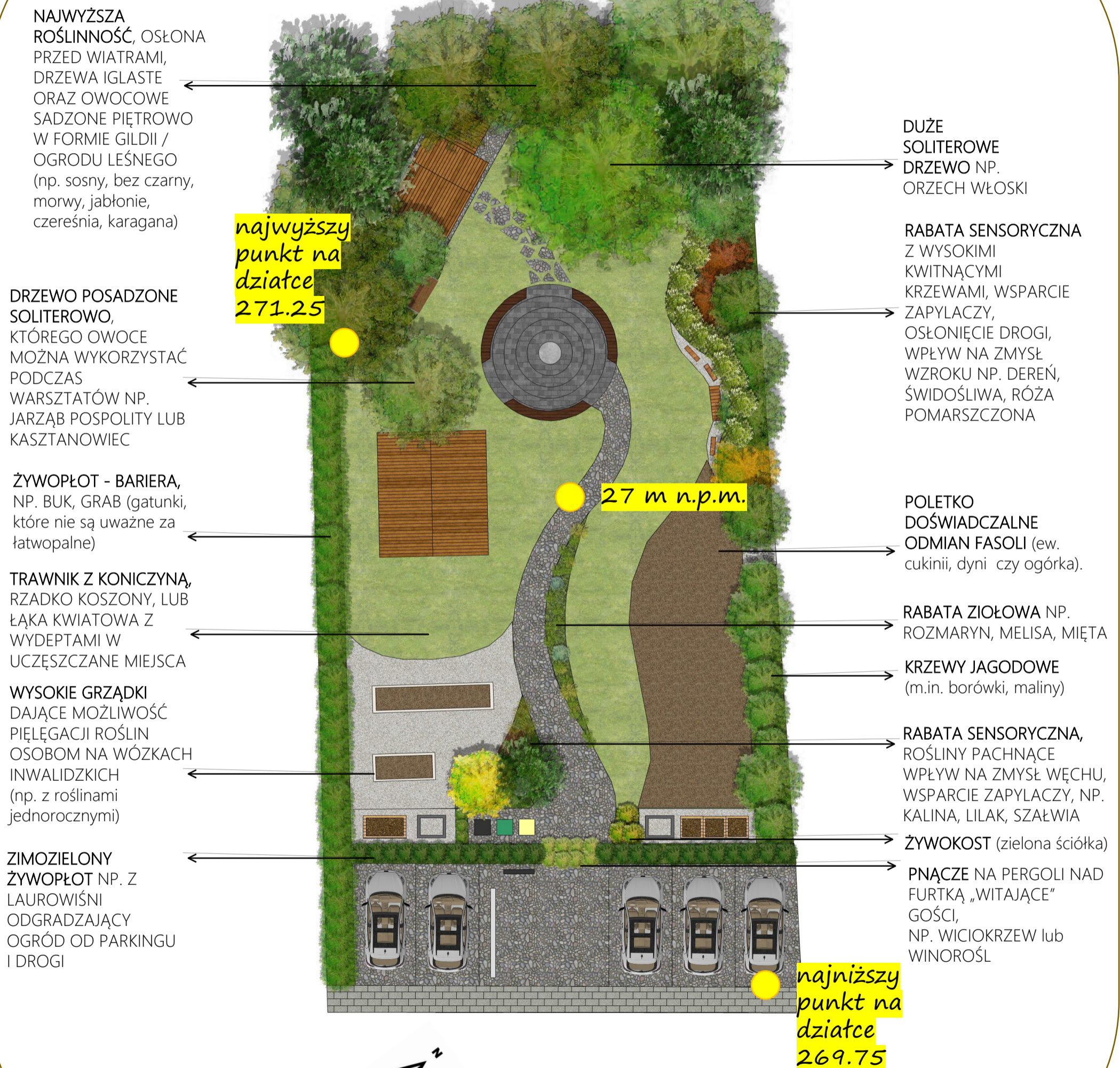


SKALA: 1:200



„Fasolowy Most”

Masterplan - projekt koncepcyjny ogrodu. Część roślinna:



„Fasolowy Most”

Gospodarowanie wodą w projekcie:

Na działce zastosowano zintegrowany system wodny wykorzystujący naturalny spadek terenu i grawitację. System składa się z **trzech źródeł wody**, rozmieszczonych w formie trójkąta, co pozwala na efektywne gromadzenie i rozprowadzanie wody oraz zwiększa odporność ogrodu na suszę.

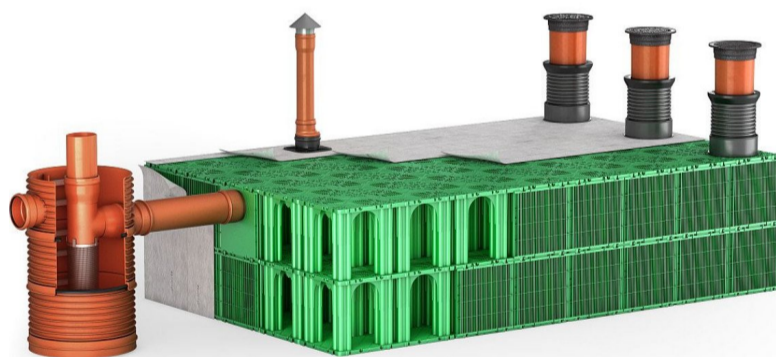
Zbiornik na deszczówkę (5 m³):

Zbiornik wkopany jest w po lewej - **najwyższej stronie działki**, poniżej rynien z dachu altanki i domku narzędziowego. Woda deszczowa gromadzona jest z powierzchni dachów i magazynowana w zbiorniku.

Objętość zbiornika została oszacowana na podstawie powierzchni dachów (np. 50 m²) oraz średnich opadów w tym regionie w okresie letnim 100mm.

Woda ze zbiornika będzie wykorzystywana do grawitacyjnego podlewania grządek.

W przypadku nadmiaru wody przewidziany jest bezpieczny przelew, który kieruje wodę do rozsączania pod ogrodem leśnym przy użyciu skrzynek typu Stormbox. Dodatkowo z czasem można zamontować drenaż kierując trasę przepływu wzdłuż naturalnego spadku terenu, aby uniknąć erozji i nadmiernego spływu powierzchniowego.



Zdjęcie, źródło: pipelife - Stormbox

Studnia głębinowa:

Położona w **najniższym punkcie działki**, tam, gdzie poziom wód gruntowych jest odpowiedni do wydajnego poboru wody. Znajduje się w bezpiecznej odległości od suchej toalety i strumyka, co minimalizuje ryzyko zanieczyszczeń. Stanowi uzupełniające źródło wody w okresie suszy lub w razie potrzeby większego poboru. Woda ze studni może być rozprowadzana za pomocą pompy do grządek lub innych punktów ogrodu. A po pozytywnych badaniach fizykochemicznych może także posłużyć jako źródło wody pitnej.

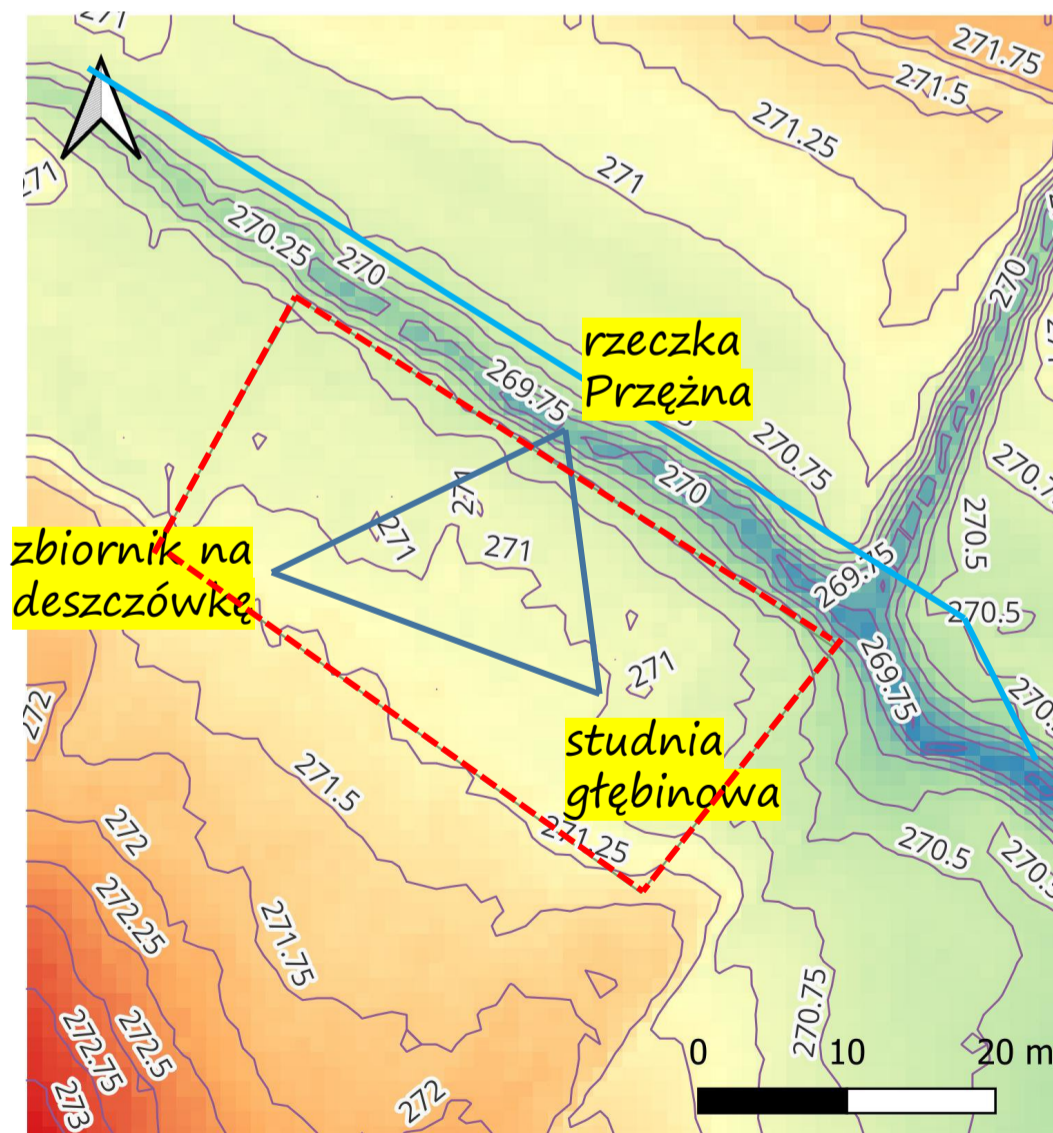
„Fasolowy Most”

Strumyk

Trzecie źródło wody w układzie trójkąta. Może służyć do napełniania zbiorników buforowych lub podlewania mniej wymagających części ogrodu. Wzięcie pod uwagę tego zasobu lokalnego zwiększa stabilność układu w zmiennych warunkach pogodowych (susza).

Zalety takiego układu:

- Magazynowanie wody.
- Efektywne wykorzystanie grawitacji i naturalnych spadków terenu.
- Dywersyfikacja źródeł wody – każde może działać niezależnie lub wspierać pozostałe.
- Bezpieczne przelewy i kontrola przepływu, minimalizujące ryzyko erozji lub zalania.
- System wspiera **retencję wody, zdrowie gleby i bioróżnorodność**, zgodnie z zasadami permakultury.



Źródło mapy z warstwicami: QGIS

„Fasolowy Most”

Analiza stref:

Strefy:

I najczęściej użytkowana:

ścieżka prowadząca od furtki do paleniska, palenisko oraz półokrągłe siedziska, a także wiata warsztatowa, domek gospodarczy

II strefa półintensywna, odwiedzana co kilka dni:

ogród użytkowy i edukacyjny: poletko doświadczalne z fasolą, wysokie grządki do hortiterapii, rabaty sensoryczne, kompostownik i zbiornik na deszczówkę, gry terenowe, ławeczki, leżaki pod orzechem

III - mała intensywność i ekstensywne metody uprawy:

krzewy jagodowe, drzewa owocowe, ogród leśny, żywokost

IV - strefa półdzika:

strefa roślin zadarniających, pas krzewów osłaniających, żywopłoty oraz łąka kwietna, strefa dla zapylaczy

V - bez ingerencji:

zadrzewienia na granicach działki, wiatrochron

Analiza SWOT:

Mocne strony:

- Holistyczna koncepcja, która łączy funkcje edukacyjne, terapeutyczne i ekologiczne
- Obecność wody w pobliżu, dobra gleba
- Zaciszne miejsce - koniec ślepej uliczki za starym sadem
- Przestrzeń otwarta dla wszystkich, prospołeczna
- Estetyczność i funkcjonalność w równowadze
- Mój dom w pobliżu (nadzór miejsca, wsparcie)

Słabe strony:

- Wysokie wymagania organizacyjne (wymaga koordynacji)
- Początkowo duży nakład pracy i kosztów
- Mała powierzchnia, choć z jednej strony łatwiej utrzymać, z drugiej może tam przebywać ograniczona liczba osób

„Fasolowy Most”

Szanse:

- Może pełnić punkt wymiany nasion, sadzonek i nadwyżek plonów
- Ogród „pokazowy” budujący świadomość wśród lokalnej społeczności już od najmłodszych lat
- Wzrost popytu na ekologiczne produkty
- Dobrostan użytkowników, wsparcie dla osób zmagających się z depresją, osamotnieniem etc.
- Potencjał do pracy warsztatowej
- Jedynie 10 min od najbliższych osiedli w Krakowie stwarza możliwość dotarcia do mieszkańców, którzy nie posiadają własnych ogrodów

Zagrożenia:

- Ograniczenia finansowe
- Zmęczenie wolontariuszy lub utrata zainteresowania uczestników
- Możliwe akty wandalizmu ze względu na charakter miejsca (przestrzeń otwarta dla wszystkich)
- Ludzie na wsi mają wiele pracy we własnych ogrodach i mogą nie mieć czasu na prace dodatkowe

Odniesienie do Zasad etycznych permakultury:

1. Troska o Ziemię

W projekcie zastosowano różnorodne jednak rodzime nasadzenia, które wspierają lokalną faunę – w szczególności owady zapylające i ptaki (dodatkowo przewidziano karmnik na zimę). Zadbano o glebę poprzez kompostowanie odpadów organicznych, wykorzystanie wermikompostownika oraz zbieranie wody deszczowej, co pozwala na naturalne odżywianie roślin i ograniczenie zużycia wody pitnej. Przewidziano także łąki kwietne oraz niewielką uprawę żywakostu jako źródło zielonego nawozu. Powierzchnie sztuczne zostały ograniczone – zastosowano wodoprzepuszczalną nawierzchnię mineralną, a w kwestii gospodarowania wodą przyjęto zasadę „trzech S”: spowolnić, rozproszyć i zatrzymać. Najistotniejsze jednak moim zdaniem jest to, że zamieniono nieużytek w ogród dający plony.

„Fasolowy Most”

2. Troska o ludzi

Projekt ogrodu został stworzony z myślą o dobrostanie użytkowników, czerpiąc z założeń hortiterapii. Układ przestrzenny opiera się na miękkich, falujących liniach, a rabaty pełnią funkcję naturalnych ekranów akustycznych. Przestrzeń zawiera strefy relaksu z zacienionymi miejscami do siedzenia oraz rabaty sensoryczne oddziałujące na zmysły.

Elementy edukacyjne umożliwiają najmłodszym poznawanie roślin i ekosystemów, natomiast podwyższone grządki wspierają aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnościami.

W efekcie powstał ogród wielopokoleniowy, którego sercem jest miejsce na ognisko – przestrzeń integracji, wymiany doświadczeń i wspólnego działania, bez barier i wykluczeń. Zapewniono także udogodnienia komunikacyjne – stojak na rowery i miejsca parkingowe.

3. Sprawiedliwy podział

Projekt uwzględnia również zasadę sprawiedliwego podziału, zakładając dzielenie się nadwyżkami z innymi. Ogród zaplanowano tak, by plony – owoce i warzywa – mogły trafiać do lokalnej społeczności, szkół czy organizacji charytatywnych.

Stworzono również przestrzeń do przechowywania nasion, co umożliwia mieszkańcom współtworzenie ogrodu i wspólne korzystanie z jego zasobów. Wsparcie początkujących ogrodników, dzielenie się wiedzą i doświadczeniami również można potraktować jako podział nadmiaru. Zatroszczono się zwierzęta m.in. o ptaki (karmnik, poidelko), jeże (liście), wiewiórki (orzechy) - zostawiając część darów oraz przestrzeni dla nich.



Inspiracje, źródło: pinterest

„Fasolowy Most”

Zastosowanie 12 zasad permakultury wg Davida Holmgrena:

1. Obserwuj i współdziałaj:

- zanim powstał układ ogrodu, przeanalizowano ekspozycję słoneczną, dochodzące hałasy, niechciane widoki
- przez kilka sezonów obserwowano istniejącą faunę i florę, wykonano test słoikowy gleby, zanotowano obserwacje
- palenisko umieszczono w centralnym punkcie – tam, gdzie naturalnie skupia się energia i spotkania - każdy element powstał z myślą o współdziałaniu człowieka z naturą, a nie o narzucaniu jej na siłę formy
- w projekcie przewidziano tzw. „sit -spot ” ławeczkę, z której można obserwować jak zmienia się działka na przestrzeni miesięcy, pór roku, a nawet lat
- dodatkowo - patrząc szerzej - zaobserwowano wzrost osób cierpiących na depresję i stąd pomysł wykorzystania elementów hortiterapii

2. Zbieraj i magazynuj energię:

- zaprojektowano zbiornik na deszczówkę, który gromadzi wodę opadową do podlewania roślin
- wykorzystano materię organiczną do własnego kompostu
- dodatkowo, żywokost pełni funkcję zielonej materii gleby – magazynuje składniki odżywcze, które potem trafiają z powrotem do systemu jako ściółka
- wykorzystano energię słoneczną w ogrodzie poprzez odpowiednie rozmieszczenie roślin
- w projekcie przewidziano studnię oraz możliwość wykorzystania wody z pobliskiej rzeczki
- zastosowano wodoprzepuszczalną nawierzchnię mineralną
- wykorzystano potencjał ludzki, ich czas, wiedzę, doświadczenie

3. Uzyskuj plon:

- dostarczenie plonów w postaci ziół, warzyw i owoców, ale też plonów społecznych – spotkań, relacji, inspiracji i edukacji
- budowanie żyznej, aktywnej biologicznie gleby
- zbieranie deszczówki jako plonu energetycznego
- zbieranie informacji z poletek doświadczalnych odmian fasoli

„Fasolowy Most”

4. Samoregulacja i akceptowanie informacji zwrotnej:

- przestrzeń została pomyślana jako żywy organizm, który może się zmieniać – np. rabaty można modyfikować w zależności od potrzeb użytkowników, a gablota informacyjna służyć może zbieraniu opinii i pomysłów odwiedzających
- palenisko oraz wiata piknikowa sprzyjają spotkaniom podczas, których wspólnie można rozwiązywać problemy, wyrażać opinie
- wspomniany już „sit-spot” miejsce gdzie użytkownik obserwuje, wyciąga wnioski, uczy się rozwija, a w konsekwencji utrzymuje równowagę

5. Wykorzystuj i doceniaj odnawialne zasoby i usługi:

- użycie naturalnych materiałów, retencji wody i roślin przyciągających owady zapylające
- zaprojektowano drzewa dające owoce, cień, a także rośliny wiążące azot
- korzystanie z wiedzy i zasobów ludzkich

6. Nie produkuj odpadów:

- zaprojektowano toaletę kompostową
- zaplanowano kompostownik i wermikompostownik, które przetwarzają resztki roślinne na cenną próchnicę - zamiast wyrzucać, system zamyka obieg materii – tak jak robi to las
- wykorzystanie tego co komuś już nie potrzebne np. stara paleta do wykonania kompostownika

7. Projektuj od wzorców do szczegółów:

- projekt powstawał od ogółu do szczegółu: początkowo, zaczął się od ogólnej obserwacji terenu i okolicy, a skończył na planowaniu drobnych detali
- bazowanie na wzorcach - kiełkująca fasola jako centralny wzorzec – krąg paleniska, rozchodzący się pierścieniowo i naturalne, faliste ścieżki wokół niego

8. Integruj, zamiast dzielić:

- rośliny, które wzajemnie się wspierają, gildie roślinne
- łączenie funkcji np. drzewa, które dają cień, ale i schronienie dla ptaków
- ogród dostępny dla ludzi w każdym wieku, dorośli którzy dzielą się wiedzą, ale i dzieci, które uczą uważności
- wsparcie osób niepełnosprawnych - ogród bez barier - dla mnie to także rodzaj integracji

„Fasolowy Most”

9. Wykorzystuj małe i powolne rozwiązania:

- celowo nie podano konkretnych ilości i odmian roślin, bo to przestrzeń, która może się rozwijać etapami, np. można zacząć od nadwyżek lokalnych ogrodników czy sadowników
- realizacja będzie przebiegać zaczynając od podstawowych struktur, a z czasem dodając kolejne elementy (np. nowe rabaty, gry terenowe)

10. Wykorzystuj i ceń różnorodność:

- zastosowano różne typy roślinności – od drzew i krzewów po byliny, zioła i rośliny użytkowe, jednoroczne
- każda pełni inną funkcję: jedne karmią, inne chronią, jeszcze inne przyciągają zapylacze
- różnorodność dotyczy też ludzi – ogród otwarty jest dla wszystkich
- oraz samego miejsca - jest strefa do odpoczynku, integracji społecznej, pracy

11. Wykorzystuj krawędzie i doceniaj marginesy:

- wybrano działkę o bardzo dużym potencjale, na styku różnych ekosystemów: sadu, łąki, rzeki oraz drogi szutrowej
- dodatkowo na obrzeżach ogrodu umieszczono wysoki zagajnik, żywopłoty, pergolę i strefę przy rzeczce, które stanowią przejście między bardziej uporządkowaną przestrzenią, a dziką naturą

12. Reaguj kreatywnie na zmiany:

- „Fasolowy Most” został zaprojektowany jako przestrzeń otwarta na przekształcenia – można w niej prowadzić różne typy warsztatów, zmieniać uprawy, wprowadzać nowe pomysły
- to ogród, który rośnie razem z ludźmi, którzy z niego korzystają, finalnie nie ma jednego projektanta; jest nim zarówno dziecko, które z niego korzysta, osoba starsza, ale i klimat, no i przede wszystkim MATKA NATURA
- dzięki dużej ilości użytkowników i co za tym idzie być może różne zainteresowania (jeden lepiej zna się na roślinach jagodowych, inny „ogarnia” sprawy techniczne związane z łapaniem wody) można kompleksowo i sprawnie reagować na zmiany

„Fasolowy Most”

Podziękowanie

Z całego serca dziękuję panu Wojciechowi za możliwość uczestniczenia w kursie projektowania permakulturowego!

To doświadczenie okazało się czymś znacznie więcej niż tylko nauką o ogrodach – to była podróż w głąb natury, ale też w głąb samej siebie. Zasady, które poznałam, z pozoru dotyczą roślin, gleby i ekosystemów, ale z czasem zrozumiałam, że one mówią również o życiu. Celowo więc pozwolę sobie użyć słów Billa Mollisona trochę przewrotnie – jako metafory mojej własnej drogi przez ten intensywny czas.

„Problem jest rozwiązaniem.” Przystępując do kursu, miałam bardzo mało czasu – trwała budowa domu, przeprowadzka, otwarcie własnej firmy i tysiąc spraw do ogarnięcia. Wszystko wskazywało na to, że to zły moment. A jednak właśnie to okazało się najlepszym rozwiązaniem: kurs stał się dla mnie odskocznią, chwilą ciszy i oddechu, przestrzenią, w której mogłam na chwilę zapomnieć o codziennym chaosie.

„Każdy element ma wiele funkcji.” Ten kurs nie tylko uczył – on bawił, inspirował, zaskakiwał, czasem gdy czegoś nie rozumiałam zdarzało się, że frustrował, ale zawsze prowadził dalej. Pokazał mi, że nawet jedna czynność może mieć wiele znaczeń, a nauka o ogrodach może stać się nauką o cierpliwości, pokorze i uważności.

„Minimum zmian, maksimum efektów.” Choć z zawodu jestem projektantką, dzięki temu doświadczeniu zobaczyłam, że mogę być projektantką nie tylko ogrodów ozdobnych, ale też ogrodów pożytecznych, samowystarczalnych, prawdziwie żywych. To zmiana pozornie drobna, ale niosąca dla mnie ogromny sens.

„Pracuj z naturą, a nie przeciwko niej.” Wszystko, czego potrzebowałam, było tu – w kursie, w materiałach, w prowadzących i we mnie samej. Wystarczyło się zatrzymać, słuchać bez walki, bez pośpiechu, bez wymówek i własnych wyobrażeń jak ten proces powinien wyglądać.

„Każdy jest ogrodnikiem.” Nawet ja – która przez ponad 30 lat nie miałam swojego kawałka ziemi. Bo ogród zaczyna się nie od grządki, lecz od sposobu patrzenia na świat. Od potrzeby troski, od chęci budowania harmonii – w sobie, w relacjach, w przestrzeni wokół.

Dziękuję za to doświadczenie, które dało mi więcej, niż się spodziewałam – wiedzę, spokój, radość i pewność, że to dopiero początek pięknej drogi.

Z wdzięcznością, Barbara Lis